

Ключевые слова: процесс усвоения географических знаний, уровни психического отражения, деятельность.

SUMMARY

Tregubenko E., Sorokina G. Psychological and pedagogical characteristics of the process of acquiring geographic knowledge.

The article gives psychological and pedagogical characteristics of the process of acquiring geographic knowledge. It is noted that forming geographic knowledge takes place at three levels of mental reflection of surrounding reality. They are: a sensory-perceptual level, an idea level and a conception level. Perceptual images are formed at the sensory-perceptual level (as the result of a treatment of sensations). These images are fundamental in forming geographic ideas and conceptions. It is stressed that a very important moment in the process of forming object knowledge is perception. It should not be a passive contemplation, but it should be a goal-directed observation.

It is noted that at the idea level of the structure of object image is changing when transferring from feeling and perception to idea. Some its features are underlined (stressed) and some features are reduced. Conception is defined by leading elements of the content of geographic knowledge at school. It is reported that one part of them is adopted by pupils on the basis of ideas, imagination forms, wider conceptions and another is learned by pupils on the basis of generalization of previous conceptions.

It is emphasized that all the listed levels of mental reflection are correlated in the real life activity of each person. It is noted that one or another mental process or concrete form of activity never exists separately on the certain level of reflection, but it defines its specific structure. What exactly level will be leading depends on the aim of educational activity and tasks.

The interdependence of forming geographic knowledge and different kinds of activity is emphasized, because knowledge is formed as a result of various activities (activity of perception, activity of imagination, practical-subject activity) and at the same time the knowledge will guide and direct an activity. The article defines the main structural components of the forming process of geographic knowledge – perceiving information about the object under study, idea consolidation in memory, practical application of knowledge.

The perspective of our research will be an identification of the ways to improve the efficiency of the process of formation of geographical ideas and concepts.

Key words: process of acquiring geographic knowledge, levels of mental reflection, activity.

УДК 37.018.2(477)

О. В.Флярковська

Інститут інноваційних технологій
і змісту освіти МОН України

ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Стаття присвячена результатам дослідження опитування вчителів щодо формування готовності до творчої самореалізації в підлітковому віці у процесі позакласної виховної роботи загальноосвітнього навчального закладу. У статті зацентровано на необхідності формування творчої самореалізації в підлітковому віці. Визначено умови, необхідні для формування готовності до творчої самореалізації підлітків. З'ясовано особливості формування готовності до творчої самореалізації в підлітковому віці. Автором зазначено, що ефективність

педагогічної діяльності в класних керівників не розходиться з уявленнями про цілі діяльності та її структурні компоненти.

Ключові слова: *активність, виховний процес, підліток, педагогічна діяльність, педагогічні умови, стимулювання, творчість, формування готовності.*

Постановка проблеми. Значний вплив на розвиток особистості підлітка та формування готовності до творчої самореалізації здійснює виховний процес. Оскільки у процесі позакласного виховання підліток отримує певні знання та знайомляться з нормами поведінки, актуалізує особистісні цінності, у нього формується готовність, що є важливою складовою творчої самореалізації. Готовність підлітка набувається у процесі виховання, що ґрунтується на формуванні позитивного ставлення до діяльності, усвідомленні мотивів і потреб, об'єктивації її предмета та способів взаємодії з ним, системою освітніх елементів, що складається із сукупності знань, навичок, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема виховання творчої самореалізації підлітків завжди привертала увагу теоретиків і практиків виховання. Про необхідність організації процесу формування творчої самореалізації стверджували у своїх роботах Ш. Амонашвілі, М. Болдирьов, П. Блонський, А. Возняк, І. Зязюн, В. Кремень, А. Макаренко, Г. Пустовіт, Ю. Сокольніков, В. Сухомлинський, С. Сисоева, К. Ушинський та ін.

У своїх роботах К. Ушинський висловлював думку про те, що «мистецтво виховання має ту особливість, що майже всім воно здається справою легкою ... Майже всі визнають, що виховання вимагає терпіння, деякі думають, що для нього потрібні вроджені здібності та вміння, тобто навички; але деякі прийшли до переконання, що, крім терпіння, вродженої здібності та вміння, необхідні ще й спеціальні знання» [6, 11].

Таку думку підтримує І. Зязюн. «У вихованні молодого покоління, – зазначає він, так чи інакше бере участь майже все доросле населення. Педагогічна діяльність може бути професійною та непрофесійною. Непрофесійна – це вид педагогічної діяльності, якою займаються всі люди (батьки, керівники виробництва, установи тощо) в повсякденному житті, не маючи спеціальної педагогічної освіти й педагогічної кваліфікації. Здійснюючи виховний вплив, вони діють здебільшого інтуїтивно, не вміючи пояснити чи обґрунтувати свою позицію. Професійна педагогічна діяльність потребує спеціальної освіти та здійснюється у спеціальних навчально-виховних і освітніх закладах. Фахівець діє свідомо, спираючись на систему принципів, правил, прийомів» [2, 13].

Основною умовою успішної організації діяльності дітей у навчальному закладі, на думку С. Шацького, є учитель, який сам відчуває ті

елементи, з яких складається методика: «спільна діяльність на основі самостійних зусиль, тобто дух колективізму, звички до фізичної праці, розвиток духу дослідника, вправи на спостережливість, уміння обслуговувати себе...» [7, 42].

«Саме вчитель, – зазначала С. Сисоєва, – значною мірою супроводжує та надихає творчий розвиток людини у найбільш сензитивні до педагогічного впливу періоди її життя» [4, 11].

Отже, можемо констатувати, що для учнів, учитель потрібний як організатор життєдіяльності, що забезпечує кардинальні потреби людини у творчій самореалізації й визнанні. Роль учителя полягає в тому, щоб створити сприятливі умови для саморозкриття, самоутвердження та творчої самореалізації підлітка.

На думку Г. Пустовіта, «за такого підходу предметом педагогічної підтримки в освітньо-виховному процесі ... стає процес спільного з дитиною визначення її власних (часткових освітніх і розвивальних) цілей, можливостей та шляхів задоволення інтересів і потреб, подолання перешкод (наявних проблем), які заважають їй зберегти свою людську гідність, самостійно досягати бажаних успіхів у навчанні, самовихованні, спілкуванні та взагалі в життєдіяльності. Тоді освіту дітей та учнівської молоді в цих навчальних закладах є всі підстави розглядати як певну взаємодію процесів виховання, самовиховання, становлення й самостановлення, професійної орієнтації як складових соціалізації» [3, 16].

Основні вимоги у формуванні готовності до творчої самореалізації особистості під час позакласної виховної роботи сформулювала А. Возняк, до яких віднесла «створення оптимального середовища для самореалізації, самоактуалізації, відчуття дорослості підлітка через використання педагогічного інструментарію (форм, методів, прийомів) організації позакласної виховної роботи в школі, які дають змогу розкрити творчий потенціал особистості; створення умов для зацікавлення, позитивного настрою в умовах позакласної виховної роботи; розуміння позиції (навіть неординарної) підлітка, його творчого самовираження й вияву вихованцями своїх здібностей; оцінювання результатів вихованця за результатами його діяльності й за процесом створення творчого продукту; стимулювання творчих здібностей підлітків до розв'язання неординарних завдань, та їх аналізу; створення умов для самовираження особистості» [1, 8].

У процесі дослідження ми дійшли висновку, що основною вимогою у формуванні готовності до творчої самореалізації особистості в позакласній виховній роботі є створення таких умов, які спрямовуватимуть підлітка на

активну, творчу діяльність, що розкриває його потенційні можливості та спонукає до високого рівня активності, самостійності.

Мета статті полягає в дослідженні питань щодо формування готовності до творчої самореалізації в підлітковому віці.

Виклад основного матеріалу. За результатами нашого дослідження, ефективність формування готовності до творчої самореалізації підлітків здійснюється через впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів програми школа самовдосконалення «Повір у себе».

У дослідженні взяли участь: 48 класних керівників.

Анкетування класних керівників і аналіз отриманих результатів були спрямовані на з'ясування таких аспектів:

- визначення педагогами цілей своєї педагогічної діяльності;
- можливість структурування власної педагогічної діяльності;
- ставлення до своєї педагогічної діяльності;
- показники ефективності власної педагогічної діяльності в ЗНЗ;
- вивчення уявлень педагогів про процеси педагогічного стимулювання творчої самореалізації підлітків;
- вивчення питання щодо використання методів педагогічного стимулювання;
- робота з батьками;
- виявлення характеру ставлення педагогів до проблеми педагогічного стимулювання готовності до творчої самореалізації підлітків.

Питання анкети були як закритого, так і відкритого типу, на кожне запитання пропонувалося кілька варіантів відповідей, або потрібно було надати власний варіант. Сума відповідей на низку питань анкети перевищує 100 %, тому що респондентам пропонувалося відзначити не тільки одну правильну відповідь, а й декілька варіантів з-поміж запропонованих відповідей.

З'ясувати думку класних керівників щодо мотивації та ставлення підлітків до позакласної виховної роботи та низку інших питань дослідження, ми намагалися за допомогою розробленої анкети. Як свідчать результати нашого дослідження функцію виховання, на думку педагогів, першочергово виконує сім'я, адже про це зазначили 48 (100 %) класних керівників. На другому місці – школа, про це зазначили 47 (97,9 %) респондентів, також 42 (87,5 %) класних керівників вважають, що значне місце належить оточенню, майже порівну розділилася думка респондентів щодо виховної функції між друзями й засобами масової інформації

33 (68,8 %), перевагу самовихованню надали 26 (54,2 %) респондентів. На думку 48(100%) класних керівників, процес виховання також відбувається саме під впливом батьків. Цікавим є той факт, що свою причетність до процесу виховання педагоги поставили разом із впливом однолітків на друге місце, про це зазначили 42 (87,5 %) респондентів.

На думку 32 (64,6 %) респондентів, загальноосвітній навчальний заклад створює сприятливі умови для формування в підлітків потреби самопізнання, накопичення соціального досвіду, пізнання, саморозвитку та готовності до творчої самореалізації, про що й засвідчили їх відповіді, є й такі, які вважають, а саме 15 (31,3 %) класних керівників, що таких умов навчальний заклад узагалі не створює. Результати аналізу відповідей на це запитання були співставлені з відповідями батьків, і слід зазначити, що вони корелюють між собою. Також досить позитивне ставлення підлітків до гурткової роботи відмічають класні керівники. Вони зазначають, що найбільше підлітки відвідують гуртки таких напрямів: фізкультурно-спортивного 43 (89,6 %), художньо-естетичного 42 (87,5 %), туристсько-краєзнавчого 16 (33,3 %) тощо. На думку 39 (66,7 %) класних керівників, брати участь у різноманітних конкурсах, олімпіадах, виставках, змаганнях та творчих заходах підлітки мають можливість щомісяця та щотижня 13 (33,3 %). Також 45 (93,8 %) класних керівників зазначають, що ставлення підлітків до позакласної виховної роботи досить позитивне. У той час, коли рівень активності підлітків у заходах виховного характеру педагоги оцінюють як середній 27 (56,3 %), та 21 (43,8 %) високий. Про те, що підлітки під час навчально-виховного процесу проявляють творчу активність, зазначили майже всі класні керівники 47 (97,9 %), та половина 24 (50 %) з них зазначила, що це відбувається не без їхньої допомоги. Та все ж незначний відсоток педагогів, а саме 1 (2,1 %) зазначили, що підлітки майже ніколи самотійно не проявляють активності.

Ступінь активності учнів є реакцією на методи та прийоми роботи вчителя. На думку класних керівників, а саме 33 (68,8 %), ступінь активності підлітків залежить від активності самого педагога, від створення сприятливих умов – 32 (66,7 %) респондентів, від надання права самотійно приймати рішення – 29 (60,4 %), від сформованості в учнів умінь ставити цілі й досягати мети та від поваги, визнання й подяки за досягнуті результати по 23 (47,9 %), від моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільного розв'язання проблем – 19 (39,6 %) педагогів.

Ступінь готовності до творчої самореалізації підлітків, на думку класних керівників, залежить від створення сприятливих умов для творчої

діяльності та від творчої готовності самого підлітка, про це зазначили 40 (83,3 %) класних керівників, від поваги визнання й подяки за досягнуті результати та надання права самостійно приймати рішення – 32 (66,7 %), від сформованості в учнів умінь ставити цілі та досягати мети – 29 (60,4 %). Рівень готовності підлітків до творчої самореалізації – 29 (60,4 %) педагогів оцінюють як середній, а 19 (39,6 %) респондентів – високий.

Також класні керівники зазначають, що існують і психологічні бар'єри на шляху до формування готовності до творчої самореалізації підлітків, а саме: недостатній рівень знань підлітків про власні потенційні можливості – 38 (79,2 %), перевага стандартних підходів над творчими – 25 (52,1 %), нехтування принципом індивідуального підходу – 15 (31,3 %).

Респонденти зазначили якості, що допомагають їм в організації роботи щодо творчої діяльності підлітків: зацікавленість – 46 (95,6 %), творчі здібності – 38 (79,2 %), відповідальність – 36 (75 %), ціленаправленість, ініціативність – 25 (52,1 %). Також класні керівники вказали на те, що заважає реалізувати власні творчі ідеї в позакласній роботі: брак вільного часу – 44 (91,7 %), незатребуваність, відсутність здібностей, лінь, негативний психологічний клімат у колективі, відсутність цілей.

На думку педагогів, для покращення процесу творчої самореалізації особистості підлітка потрібно: упровадження інноваційних технологій навчання та творчого підходу – 39 (81,3 %), введення обов'язкового курсу «Основи психології» з 6 класу – 18 (37,5 %), створення та проведення постійно діючого семінару для вчителів із підвищення психологічної культури учнів і педагогів – зазначають 12 (25 %) респондентів.

Досягнувши певної зрілості, підлітки отримують дозвіл на самостійне прийняття рішень. Завдяки цьому в дорослому віці вони зможуть брати на себе відповідальність та самостійно ухвалювати рішення. Як зазначили 35 (72,9 %) респондентів вони дотримуються золоті середини в тому, що свобода для підлітків має бути в міру. Зазвичай підлітки прагнуть більше свободи, хоча не готові до неї. У той же час деякі педагоги дають підліткам менше свободи, ніж могли б, про це зазначили 8 (16,7 %) респондентів, а 5 (10,4 %) респондентів не змогли визначитися з відповіддю на це запитання.

Відповіді респондентів засвідчили, що поняття «педагогічна діяльність» розуміється класними керівниками як синонім «освітнього процесу», «діяльність, спрямована на розвиток і виховання дітей», а також 39 (81,3 %) педагогів вважає, що педагогічна діяльність – це творчість – «технологічний і творчий процес досягнення певних результатів». 35 (72,9 %) педагогів зазначає, що педагогічна діяльність це – емоційно забарвлене спілкування з

дітьми, можливість і необхідність впливу на них, «участь у житті дітей», «готовність прийти на допомогу», «передача дітям накопичених знань і досвіду, якими володіє сам педагог». 44 (91,7 %) педагогів вважають свою діяльність спрямованою не тільки на розвиток особистості підлітків, а й на розвиток самих себе: «постійне самовдосконалення педагога», «набування нових знань і вмінь», «самоосвіта». Усі думки педагогів в основному направлені на таке визначення педагогічної діяльності, наведене в більшості анкет: «професійна діяльність, спрямована на створення в педагогічному процесі оптимальних умов для навчання, виховання, розвитку та саморозвитку особистості підлітків і вибору можливостей вільного та творчого самовираження».

Нами з'ясовувалося також розуміння педагогами завдань виховної роботи щодо формування готовності до творчої самореалізації підлітків і можливості педагогічного стимулювання творчої самореалізації підлітків. На думку педагогів для покращення умов позакласної роботи з виховання творчої самореалізації підлітків необхідно посилити: співпрацю класного керівника та психолога; проведення конкурсів, змагань, де кожен зможе проявити свою індивідуальність; активність батьків у організації різних заходів.

Таким чином, відповіді педагогів свідчать про те, що більшість із них розуміють необхідність педагогічного стимулювання творчої самореалізації підлітків. Разом із цим структура педагогічної діяльності визначається педагогами через набір принципів і технологій («концептуальність, диференціація, індивідуалізація» тощо), або етапи спілкування з дітьми («розкрити творчі задатки підлітка, дати повірити в себе, навчити спілкуватися з людьми»), причому орієнтованих на педагогічне стимулювання творчої самореалізації підлітків. До того ж, аналіз результатів дослідження дозволяє констатувати, що більшість педагогів здійснюють педагогічне стимулювання творчої самореалізації підлітків інтуїтивно. Для 35 (72,9 %) педагогів їх діяльність характеризується проявом почуттів «створення психологічного комфорту, атмосфери доброти, любові, педагогічної зацікавленості». Значна кількість педагогів, а саме 39 (81,3 %) співвідносить власну педагогічну діяльність із цілями, які вони перед собою ставлять: «створення умов для творчої самореалізації підлітків», «залучення до обрання професії», «оздоровлення, загальний розвиток підлітків», «формування колективу». Для частини педагогів, а саме 39 (81,3 %), ефективність педагогічної діяльності забезпечується набором професійно-важливих якостей: «глибоке знання індивідуальних особливостей підлітків», «товариський характер», «творчий потенціал», «самовдосконалення»,

«педагогічна майстерність», «самоконтроль», «підвищення професіоналізму». Також не можна не звернути увагу на те, що більшість респондентів виділили творчість як необхідну якість професійної педагогічної діяльності.

Основними методами активізації готовності до творчої самореалізації підлітків педагоги вважають похвалу, подяку, особистий приклад. Допомагають педагогам формувати в підлітків готовність до творчої самореалізації:

- знання особливостей дитячої психології, індивідуальних здібностей – 44 (91,7 %);
- віра у можливість підлітків – 39 (81,3 %);
- залучення до виховних заходів, система заохочень – 21 (43,8 %) тощо.

Як зазначають 48 (100 %) респондентів, підлітки з великим задоволенням беруть участь у олімпіадах, конкурсах тощо, а навчальні заклади намагаються заохочувати їх до участі в дослідницькій роботі, олімпіадах, різних конкурсах такими моральними й матеріальними стимулами:

- подяка в щоденник, нагорода переможців, дошка пошани, привітання на дошці оголошень – 24 (50 %);
- щорічна церемонія нагородження та вшанування найкращих учнів – 21 (43,8 %);
- оцінкою, грамотами, грошовими винагородами – 29 (60,4 %).

Класним керівникам також було запропоновано оцінити співпрацю навчального закладу з батьками щодо формування готовності до творчої самореалізації підлітків. Забезпечення ефективної співпраці, на думку респондентів, має проявлятися в залученні батьків до участі в заходах – 39 (81,3 %), присутність батьків на заходах у якості глядача – 35 (72,9 %), де батьки є співорганізаторами заходів – 37 (77,1 %) і 21 (43,8 %) зазначили, що вбачають співпрацю з батьками в напрямі спонсорської допомоги, створення батьківського фонду – 13 (27,1 %) респондентів. Разом із тим, батьки зазначили, що їм цікаві такі методи роботи як запрошення їх на відкриті уроки – 35 (66 %), бесіди з класним керівником – 37 (69,8 %), залучення батьків до проведення екскурсій – 21 (39,6 %).

Висновки. Результати дослідження дозволили дійти висновку, що здійснення педагогічного стимулювання творчої самореалізації підлітків необхідне, до того ж про це засвідчили 48 (100 %) респондентів. Педагогічне стимулювання розуміється респондентами як створення умов, за яких підлітки включаються в діяльність з найбільшою ефективністю та найменшою напругою, як заохочення діяльності, що дає можливість їм проявити себе з позитивного боку та своєчасно оцінити їх діяльність.

Аналіз результатів опитування виявив, що ефективність педагогічної діяльності у класних керівників не розходиться з уявленнями про цілі діяльності та її структурні компоненти. У сукупності – це результати навчання, зміни підлітків, зміни педагогів, визнання й мікроклімат у колективі. Це підтверджено відповідями, які надали класні керівники: високий попит на результати діяльності колективу, участь дітей у конкурсах, зацікавленість дітей, залучення батьків та їх інтерес, відвідуваність підлітками навчальних занять, захопленість своєю роботою, авторитет у дітей, цікаве дозвілля, ситуація успіху, якщо діти пам'ятають про педагога тощо.

Таким чином, показники ефективності своєї діяльності педагоги здебільшого пов'язують з успіхами й досягненнями підлітків. Отже, успішність власної діяльності вони співвідносять із реалізацією здібностей підлітків.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у розробленні програми, що інтегрує навчальну, позакласну діяльність підлітків, та стимулювальний процес їх творчої самореалізації. Головна мета якої – створення умов для найбільш повного розкриття, розвитку та реалізації підлітками власних здібностей та успішної творчої самореалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Возняк А. Б. Формування творчої особистості підлітків у позакласній виховній роботі загальноосвітньої школи (1946 – 2006 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук / А. Б. Возняк. – Дрогобич, 2008. – 22 с.
2. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. – К. : Вища шк., 1997. – 349 с.
3. Пустовіт Г. П. Теоретичні концепти мети сучасної позашкільної освіти і виховання / Григорій Петрович Пустовіт // Педагогічна і психологічна науки в Україні : зб. наук. праць : в 5 т. – Т. 1 : Загальна педагогіка та філософія освіти. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 95 с.
4. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник / С. О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344 с.
5. Сокольников Ю. П. Общественно-полезная деятельность как фактор формирования личности подростка / Ю. П. Сокольников. – Ч., 1971. – 420 с.
6. Ушинский К. Д. Человек как предмет воспитания: Опыт педагогической антропологии. Т. 1. / К. Д. Ушинский // Собр. соч. – Т. 8. – М. ; Л., 1950. – 775 с.
7. Шацкий С. Т. Школа и строительство жизни / С. Т. Шацкий // Избр. пед. соч. – М. : Учпедгиз, 1958. – С. 267–293.

РЕЗЮМЕ

Флярковская О. В. Творческая самореализация как неотъемлемый компонент учебно-воспитательного процесса.

Статья посвящена результатам исследования опроса учителей по формированию готовности к творческой самореализации в подростковом возрасте в процессе внеклассной воспитательной работы. В статье сакцентировано внимание на необходимости формирования творческой самореализации в подростковом возрасте. Определены условия, необходимые для формирования готовности к творческой самореализации подростков. Выявлены особенности

формирования готовности к творческой самореализации в подростковом возрасте. Автор отмечает, что эффективность педагогической деятельности классных руководителей не расходится с представлениями о целях деятельности и ее структурные компоненты.

Ключевые слова: *активность, воспитательный процесс, подросток, педагогические условия, педагогическая деятельность, стимулирование, творчество, формирование готовности.*

SUMMARY

Fliarkovska O. Creative self as an integral component of the educational process.

This article is devoted to the results of a survey study of the teachers on the formation of readiness for creative self in adolescence during extracurricular educational work of an educational institution. The article focuses on the need to develop creative self in adolescence. The conditions are necessary for the formation of readiness for creative self-adolescents. The features of formation of readiness for creative self in adolescence are defined in the article. The article states that the effectiveness of educational activities in the class is not at odds with notions of purpose and of its structural components. Usually educational activities are associated with determining the effect. The impact on identity formation is specially organized teaching activities whose purpose is the formation of a teenager with social characteristics and qualities.

It is indicated that educational process plays a significant impact on the development of adolescent personality and willingness to formation of self-actualization. As in the extracurricular education a teenager takes some knowledge and behavior, updated personal values, he formed condition, which is an important component of self-actualization. A willing teenager is acquired in the process of education, based on a positive attitude to work, the knowledge and needs, objectification of its subject matter and ways of interacting with him, a system of educational elements, consisting of a combination of knowledge, skills, experiences, emotional and value orientations of convictions.

Thus, the study of teachers indicated that a teacher incentives the respondents understood as the creation of conditions in which young people are included in the activities with the highest efficiency as the promotion of activities that enables them to express themselves in a positive sense and promptly evaluate their activities.

The performance of its teachers is mostly associated with the successes and achievements of teenagers. Thus, the success of the activity they relate to is the implementation capacities of adolescents. In the study we concluded that a basic requirement in the formation of readiness for creative self-identity in extracurricular educational work is to create such conditions that the teenager could be directed to an active, creative activity, revealing its potential and leads to high levels of activity and independence.

Key words: *activity; a teenager; teaching activities; the pedagogical conditions; incentive; creativity; formation of readiness.*